

Z FILOZOFICKÉHO ŽIVOTA

KONFERENCIA O SOCIALISTICKEJ DEMOKRACII

Z iniciatívy Katedry základov marxizmu-leninizmu I usporiadala Univerzita Komenského dňa 7. 10. 1960 vedeckú konferenciu o otázkach rozvoja socialistickej demokracie. Konferencie sa zúčastnili učitelia UK, pracovníci bratislavských katedier marxizmu-leninizmu, pracovníci národných výborov, odborov a poslucháči UK.

Po otvorení rektorom UK prof. dr. M. Topolským predniesol referát *Hlavné smery a cesty rozvoja socialistickej demokracie v podmienkach diktatúry proletariátu* Fr. Šamalík, odborný asistent Právnickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe. Jeho polemicky zameraný referát upozornil na niekoľko významných problémov. Predovšetkým ukázal na podstatu socialistickej demokracie a jej vzťah k diktatúre proletariátu v podmienkach krízy buržoázneho politického systému a buržoáznej demokracie. Obsah kvalitatívne nového, historicky najvyššieho typu demokracie, socialistickej demokracie je určený jej ekonomickým a politickým základom, o. i. intenzitou triedneho boja. Obširnejšie sa zaoberal podstatou a poslaním zastupiteľskej sústavy za socializmu a činnosťou socialistickeho štátneho aparátu, jeho protibyrokratickou podstatou, ktorá, pravda, nevyulčuje ojedinelé byrokratické excesy. Proces osvojovania si leninského štýlu práce na všetkých stupňoch riadenia a rozhodovania je dlhodobým procesom prekonávania objektívnych i subjektívnych prekážok rozvoja socialistickej demokracie.

Zaujímavé pohľady obsahoval referát vo svojej podstatnej časti o problematike, súvisiacej s prehľbovaním účasti pracujúcich na správe štátu a riadení spoločnosti. Národné výbory ako hlavný článok rozvoja socialistickej demokracie majú z hľadiska samej podstaty rozvoja socialistickej demokracie optimálne predpoklady spájať zastupiteľskú demokraciu s priamou de-

mokraciou. Obširnejšie sa referát zaoberal dôsledkami zmeneného postavenia odborových organizácií v podmienkach diktatúry proletariátu a ich často nedôsledne využívanými možnosťami pre zapájanie pracujúcich do riadenia výrobnopracovného procesu.

Pochopenie dialektiky vzájomných vzťahov obidvoch základných smerov rozvoja socialistickej demokracie — po línii aktivizácie zastupiteľského systému a rozvoja aktivity spoločenských organizácií vedie nás k správne pochopeniu podstaty procesu vytvárania zárodkov komunistickej spoločenskej samosprávy. Z hľadiska týchto objektívne pôsobiacich procesov, z ktorých vyplýva *zmysel* rozvoja socialistickej demokracie v našich súčasných podmienkach, vystupuje do popredia vedúca úloha strany v procese rozvoja socialistickej demokracie, ako našla svoj výraz v Ústave ČSSR.

Logickým záverom, ktorý vyplynul z predneseného referátu, bolo konštatovanie zákonite protikladných tendencií rozvoja socialistickej demokracie na jednej a degenerujúcej buržoáznej demokracie na druhej strane.

Podrobnejšie sa ďalšími problémami, vyplývajúcimi z úvodného referátu, zaoberali tieto koreferáty:

Otázkami rozvoja socialistickej demokracie vo svetle tvorby a prijatia ústavy ako základného politickoprávneho predpokladu jej rozvoja sa zaoberal koreferát doc. dr. Petra Colotku, prorektora UK. Problémami ďalšieho prehľbovania vedúcej úlohy strany ako základného predpokladu rozvoja socialistickej demokracie zaoberal sa koreferát dr. O. Mošnera a Martona, odb. asistentov Katedry základov marxizmu-leninizmu. Zaujímavé myšlienky, žiadajúce si osobitné spracovanie, obsahoval posledný koreferát L. Pezlára, odborného asistenta Katedry politickej ekonómie UK na tému *Rozvoj socialistickeho*

Aj do diskusie boli pripravené mnohé podnetné materiály, ktoré budú po spracovaní zhrnuté do pripravovaného zborníka. K medzinárodnému aspektu prehlbovania socialistickej demokracie v ČSSR prehovoril dekan Právnickej fakulty UK, kandidát právnych vied doc. dr. Ján Tomko. O otázkach rozvoja socialistickej demokracie a rozvoja národnostných vzťahov v ČSSR diskutoval vedúci Katedry základov marxizmu-leninizmu prof. J. Šefránek. Nové praktické skúsenosti z rozvoja činnosti komisii ONV v Trnave ako významného nástroja rozvoja socialistickej demokracie v súčasť národných výborov obsahovalo diskusné vystúpenie pracovníka ONV v Trnave prom. právnika s. Andrisa. Úlohami ROH pri prehlbovaní socialistickej demokracie sa zaoberal doc. dr. J. Hromada.

Diskusiu, ako aj celý priebeh konferencie obohatili vystúpenia kandidátov právnych vied, pracovníkov Právnickej fakulty UK E. Kučeru, ktorý hovoril na tému *O realnosti socialistickej demokracie a odumieraní štátu* a vedeckého pracovníka Ústavu práva ČSAV Zd. Mlynáča, ktorý hovoril o určitých problémoch teórie so-

cialistickej demokracie a prístupe k otázkam komunistickej samosprávy.

Z ďalších diskusných príspevkov treba vyzdvihnúť príspevky pracovníkov Katedry dialektického a historického materializmu Filozofickej fakulty UK dr. T. Ollíka *O niektorých otázkach socialistickej demokracie v súvislosti s vedeckoateistickou výchovou* a R. Šímu *Rozvoj socialistickej demokracie a sloboda osobnosti*, diskusný príspevok dr. J. Fischera (Právnická fakulta UK), venovaný kritike novodobých buržoázných názorov na podstatu socialistickej demokracie a i.

Konferencia o otázkach socialistickej demokracie, ako poukázal v závere prorektor UK doc. Fr. Vartík, v podstate splnila svoju úlohu v dvoch smeroch: Predovšetkým podčiarkla požiadavku cielavedomej výchovy o správnom chápaní podstaty socialistickej demokracie a vedomia socialistickej štátnosti, súčasne upozornila na aktuálne, praxou požadované potreby rozpracovania problematiky ďalších perspektív rozvoja socialistickej demokracie v podmienkach vybudovaného socializmu. Túto požiadavku možno splniť iba kolektívnym, koordinovaným úsilím pracovníkov z oblasti teórie a praxe, aby sa zabezpečila jej maximálna efektívnosť. O. Mošner

DISKUSIA O OTÁZKACH LITERÁRNEJ KRITIKY

Jednou z naliehavých úloh marxistickej literárnej vedy je objasňovanie niektorých závažných otázok teórie literatúry ako podkladu k prekonaniu určitej stagnácie literárnej kritiky a k jej zaktivizovaniu pri riešení páčivých problémov súčasnej literatúry. Túto stagnáciu tak dôležitej zložky literárnej vedy, ako je kritika, spôsobili známe historické fakty v ideologickej oblasti, ktoré možno zhrnúť do jednej hlavnej príčiny, že sa nedostatočne osvojila a ovládala marxisticko-leninská metóda jednak vo vedeckom výskume, jednak v kritikej práci. Tú spôsobili tápanie v otázkach teórie literatúry, neujasnenosť a kolísavosť v kritériách literárnej kritiky pri rozbere a hodnotení umeleckých diel. Ak vplyv dogmatizmu zužovali a splošťovali problematiku literatúry a literárnej vedy, tak boj proti schematizmu viedol do samej krajnosti, až sa ukázalo nebezpečenstvo prenikania revizionistických tendencií. V literárnej kritike v období dogmatizmu sa vychádzalo viac z kritérií ideových, v období boja

proti nemu sa vyzdvihli predovšetkým kritériá len umelecké. Tu nastala dočasná kríza kritiky, prejavená krízou kritérií. Nastalo určité odmlčanie popredných kritikov a z tohto stavu stagnácie sa literárna kritika u nás len pomaly zotavuje.

Preto Ústav slovenskej literatúry, kde pracuje rad aktívnych kritikov, zaradil na program tohtoročných filozoficko-metodologických seminárov súčasné problémy a úlohy marxistickej literárnej vedy so zameraním na objasnenie otázky špecifičnosti literárnej kritiky. Referát k tejto tematike predniesol dr. Viktor Kochol. Vychádzal v ňom zo súčasných diskusií o problémoch kritiky a pokúsil sa o rozbor a vymedzenie otázky špecifičnosti a ideového dosahu literárnej kritiky. Kochol podal svojský výklad týchto otázok. Uviedol, že úlohou kritiky je analyzovať podstatu danej historickej skutočnosti, odrazenej v literárnom diele, kým umelecké dielo vyjadruje fikcie a zostáva pri javovom zobrazení. Základný rozdiel medzi